ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SPOR BİLİMLERİ
FAKÜLTESİ

SPORMETRE

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

CİLT:16
SAYI:1
YIL: MART 2018

DergiPark AKADEMİK ev sahipliğinde

Cilt: 16 - Sayı: 1

423 | 779

İçindekiler

Dergi Bilgisi

Kapak ve içindekiler (http://dergipark.gov.tr/spormetre/issue/41273/498595) / Sayfalar: 0-0
PDF (/download/article-file/599280)

Araştırma Makalesi

Kafein, etki mekanizmaları ve fiziksel performansa etkileri (http://dergipark.gov.tr/spormetre/issue/41273/498597) / Sayfalar: 1-12
Fırat AKÇA, Dicle ARAS, Erşan ARSLAN PDF (/download/article-file/599281)

Futbolda sosyal rekabet devri: Deloitte Futbol Para Ligi'ne giren kulüplerin sosyal medya içerikleri (http://dergipark.gov.tr/spormetre/issue/41273/498602) / Sayfalar: 13-22
Fatih Mehmet PARLAR, Gül ÇAVUŞOĞLU, Aydan ERMİŞ, Nurettin İMRE, Ferizan PARLAR, Mehmet Yalçın TAŞMEKTEPLİGİ PDF (/download/article-file/599291)

Çocuklarda fiziksel aktivitenin el göz koordinasyonu ve reaksiyon zamanı üzerine etkisinin incelenmesi (http://dergipark.gov.tr/spormetre/issue/41273/498604) / Sayfalar: 23-28
Rüçhan İRİ, Zait Burak AKTUĞ, Ahmet KESKİN PDF (/download/article-file/599293)

Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin öfke düzeyi ve dürtüsellik davranışlarının incelenmesi (http://dergipark.gov.tr/spormetre/issue/41273/498607) / Sayfalar: 29-38
Recep CENGİZ, Funda KOÇAK, Hakan SUNAY PDF (/download/article-file/599297)

Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin iletişim aracı olarak sosyal medya kullanımlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi (http://dergipark.gov.tr/spormetre/issue/41273/498609) / Sayfalar: 39-48
Ali Gürel GÖKSEL PDF (/download/article-file/599299)

Farklı yaş kadınlarda step-aerobik egzersizlerinin aerobik kapasite ve beden kompozisyonu üzerine etkisi (http://dergipark.gov.tr/spormetre/issue/41273/498612) / Sayfalar: 49-54
PINAR Yeliz ÖZDÖL, Emel ÇETİN, Abdurrahman AKTOP PDF (/download/article-file/599302)

13-14 yaş kız ve erkek basketbolcuların fiziksel ve kondisyonel özelliklerinin karşılaştırılması (http://dergipark.gov.tr/spormetre/issue/41273/498614) / Sayfalar: 55-60
Özgür NALBANT PDF (/download/article-file/599304)

Kaynaştırma öğrencisinin beden eğitimi dersine aktif katılım sürecinin yansıması (http://dergipark.gov.tr/spormetre/issue/41273/498615) / Sayfalar: 61-72
Ferda GÜRSEL, Nazan KILINÇ, Özlem ALAGÜL PDF (/download/article-file/599306)

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
SPORMETRE
BEDEN EĞİTİMİ VE
SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

ANKARA UNIVERSITY
FACULTY OF SPORT SCIENCES
SPORMETRE
JOURNAL OF PHYSICAL EDUCATION AND
SPORT SCIENCES

Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Adına
Sahibi – Owner
Dr. Mitat KOZ

Yazı İşleri Müdürü – Publisher Manager
Dr. Velittin BALCI

Baş Editör – Editor in Chief
Dr. Hakan SUNAY, E-posta: hsunay@ankara.edu.tr

Editörlerler Kurulu – Editorial Board

Dr. Cengiz AKALAN, E-posta: cengizakalan@hotmail.com
Dr. Fırat AKÇA, E-posta: fakca@ankara.edu.tr
Dr. Dicle ARAS, E-posta: daras@ankara.edu.tr
Dr. Velittin BALCI, E-posta: vbalci@ankara.edu.tr
Dr. Burcu ERTAŞ DÖLEK, E-posta: bdolek@ankara.edu.tr
Dr. Nevin GÜNDÜZ, E-posta: ngunduz@ankara.edu.tr
Dr. Ferda GÜRSEL, E-posta: fgursel@ankara.edu.tr
Dr. Funda KOÇAK, E-posta: fkocak@ankara.edu.tr
Dr. Sürhat MÜNİROĞLU, E-posta: smuniroglu@ankara.edu.tr
Dr. Neşe ŞAHİN, E-posta: nesesahin@ankara.edu.tr

İngilizce Dil Editörleri
Dr. Bülent GÜRBÜZ - Dr. Dicle ARAS - Dr. Fırat AKCA - Dr. Neşe Şahin

Bilimsel Danışma Kurulu – Scientific Advisory Board

Dr. Caner AÇIKADA, Girne Üniversitesi
Dr. Seydi Ahmet AĞAOĞLU, 19 Mayıs Üniversitesi
Dr. Hülya AŞÇI, Marmara Üniversitesi
Dr. Canan KOCA ARITAN, Hacettepe Üniversitesi
Dr. Cengiz ARSLAN, Fırat Üniversitesi
Dr. Müslim BAKIR, Okan Üniversitesi
Dr. Gül BALTACI, Özel Güven Hastanesi
Dr. Perican BAYAR, Ankara Üniversitesi
Dr. Antonino BIANCO, Palermo University
Dr. Turgay BİÇER, Marmara Üniversitesi
Dr. Hakan Salim ÇAĞLAYAN, Selçuk Üniversitesi
Dr. Hatice ÇAMLIYER, Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Muzaffer ÇOLAKOĞLU, Ege Üniversitesi
Dr. Giyasettin DEMİRHAN, Hacettepe Üniversitesi
Dr. Birol DOĞAN, Girne Amerikan Üniversitesi
Dr. Gazanfer DOĞU, Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Dr. Güner EKENCİ, İstanbul Gelişim Üniversitesi
Dr. Niyazi ENİSELER, Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Ali Emre EROL, İstanbul Gelişim Üniversitesi
Dr. Gülfem ERSÖZ, Ankara Üniversitesi
Dr. Hayri ERTAN, Anadolu Üniversitesi
Dr. Alan W. EWERT, Indiana University
Dr. Santiago Veiga FERNANDEZ, Technical University of Madrid
Dr. Mehmet GÜÇLÜ, Gazi Üniversitesi
Dr. Mehmet GÜNAY, Gazi Üniversitesi
Dr. Muhsin HAZAR, Gazi Üniversitesi
Dr. Serkan HAZAR, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Dr. Recep GÜRSOY, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Dr. Özbay GÜVEN, Gazi Üniversitesi
Dr. Osman İMAMOĞLU, 19 Mayıs Üniversitesi
Dr. Kürşat KARACABEY, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
Dr. Suat KARAKÜÇÜK, Gazi Üniversitesi
Dr.Mustafa Levent İNCE Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Dr. Hasan KASAP, Gedik Üniversitesi
Dr. Fatih KILINÇ, Süleyman Demirel Üniversitesi
Dr. Ayşe KİN İŞLER, Hacettepe Üniversitesi
Dr. David M. KOCEJA, Indiana University
Dr. Settar KOÇAK, Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Dr. Sadi KURDAK, Çukurova Üniversitesi
Dr. Emin KURU, Gazi Üniversitesi
Dr. Michal LEHNERT, Palacky University
Dr. Mehtap MALKOÇ, Doğu Akdeniz Üniversitesi
Dr. Dilara ÖZER, Gedik Üniversitesi
Dr. Kamil ÖZER, Gedik Üniversitesi
Dr. Antoni PAOLİ, Padova University
Dr. Salih PINAR, Marmara Üniversitesi
Dr. Shahla RAY, Indiana University
Dr. Ömer ŞENEL, Gazi Üniversitesi
Dr. Kemal TAMER, Gazi Üniversitesi
Dr. Şefik TİRYAKİ, Mersin Üniversitesi
Dr. Fehmi TUNCEL, Ankara Üniversitesi
Dr. Semiyha TUNCEL, Ankara Üniversitesi
Dr. Rana VAROL, Ege Üniversitesi
Dr. Faruk YAMANER, Hitit Üniversitesi
Dr. Azmi YETİM, Gazi Üniversitesi
Dr. İbrahim YILDIRAN, Gazi Üniversitesi
Dr. İlker YILMAZ, Anadolu Üniversitesi
Dr. Mehmet Akif ZİYAGİL, Mersin Üniversitesi
Dr. Erdal ZORBA, Gazi Üniversitesi

Teknik Koordinatör/
Technical Coordinator
Dr. Seçkin DOĞANER
doganer@ankara.edu.tr

İletişim Koordinatörü/
Communication Coordinator
Dr. Funda KOÇAK
fkocak@ankara.edu.tr

Dağıtım Koordinatörü/
Distrubition Koordinator
Dr. Burcu ERTAŞ DÖLEK
bdolek@ankara.edu.tr

Yönetim Yeri – Administration Office
Yazışma Adresi – Correspondence Address
Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Gölbaşı Yerleşkesi
06830 Gölbaşı - ANKARA / TURKEY
Tel: +90(312) 221 16 01 - Fax: +90(312) 212 29 86
E-mail: spormetre@ankara.edu.tr

www.sporbilimleri@ankara.edu.tr/spormetre/

5187 Sayılı Basın Yasasına Uygundur
It is proper to press law No: 5187 in Turkey

Dizinleme Bilgileri
Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi TÜBİTAK–ULAKBİM, EBSCOhost tarafından dizinlenmektedir.

Abstracting and Indexing Information
Ankara University Faculty of Sport Sciences SPORMETRE Journal of Physical Education and Sports Science has been indexed in TÜBİTAK – ULAKBİM, EBSCOhost.

Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi yılda dört kez yayımlanır ve hakemli bir dergidir. Yaygın sürelidir.

Ankara University Faculty of Sport Sciences SPORMETRE Journal of physical Education and Sports Sciences in published four times a year.
All the articles appeared in this journal are published on the opinion of advertiser.

ISSN: 1304-284X

SPORMETRE, 2018, 16 (1), 61-72

KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİSİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİNE AKTİF KATILIM SÜRECİNİN YANSIMASI

Ferda GÜRSEL[1], Nazan KILINÇ[2], Özlem ALAGÜL[3]

[1] Ankara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara
[2] Ankara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans bölümü, Ankara
[3] Kastamonu Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kastamonu

Geliş Tarihi: 11.04.2017
Kabul Tarihi: 11.12.2017

Öz: Beden eğitimi öğretmen adayları üniversite eğitimi sürecinde aldıkları eğitimin gerçek ortamlardan çok, teoriye dayalı ya da yapay ortamlarda olmasından dolayı, özel gereksinimli öğrencilere yardım etme konusunda çok hevesli olmalarına rağmen nasıl destek sağlayacaklarını bilememektedirler (Marley ve ark. 2005). Yapılan örnek olay çalışması da özel gereksinimi olan bir öğrencinin beden eğitimi dersine katılım sürecinde öğretmen adayının deneyimlerini keşfetmeyi amaçlamıştır. Çalışmanın katılımcıları; uygulama öğretmeni, beden eğitimi öğretmen adayı, kaynaştırma öğrencisi (Emir), Emir'in yardımcı ablası, Alan Uzmanı (Danışman), Emir'in 7. Sınıf arkadaşları, Naz ile birlikte beden eğitimi dersini işleyen öğretmen adayı ortağı Seda'dır. Araştırmanın verileri; araştırmacı günlüğü, araştırmacı ders sonrası yansımaları ve alan uzmanı ile yapılan haftalık toplantı kayıtları ile toplanmıştır. Verilerin içerik analizi sonucu bulgular şu temalar altında toplanmıştır: "Yardımları olmadan olmazdı", "Deneyerek, deneyimleyerek problemler çözülüyor". Öğretmen eğitimi sürecindeki uygulamalı derslerin gerçek ortamlar ile bağlantılı verilmesi, öğretmen adaylarının sorunları gerçek ortamında çözmesi, problemlerle baş edebilmeyi sosyal çevre yardımı ile mesleğe başlamadan öğrenmesi, öğrenme ortamında bulunan öğretmen adaylarının öğrenme sürecini kolaylaştıracaktır.

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi, kaynaştırma eğitimi, öğretmen adayı, öğretmen eğitimi, öğretmeyi öğrenme

THE REFLECTION OF ACTIVE PARTICIPATION OF MAINSTREAM STUDENT TO PHYSICAL EDUCATION COURSE

Abstract: Because pre-service teachers' undergraduate education is based on theoretical or inauthentic environment rather than authentic, although they are enthusiastic about helping students with special needs about active participation of courses, they don't know how to provide support (Marley et.al, 2005). This case study explores a pre-service teacher's experiences on participation of student with special needs to physical education lesson.). Participants of study were; cooperating physical education teacher, pre-service teacher, a student with special needs (Emir), helper sister of Emir, expert, classmates of Emir, the other pre-service teacher (Seda) who teach physical education course. Multiple sources of data collection were employed: researcher journal, post-lesson reflections of researcher, weekly meetings with an expert. Data were analysed using the content analysis approach and themes emerged were: "impossible without their help" and " Problems are solved by trying and experiencing". The results indicated that pre-service teachers' learning process who are in the learning context can be facilitated when applied lessons in undergraduate programs deliver in authentic context, solve their problems in real environments, learn how to deal with problems via social environment before they enter the field.

Key Words: learning to teach, mainstream education, physical education, pre-service teacher, teacher education,

GİRİŞ

"Derslerine gireceğim grubu öğrendiğimde çok heyecanlanmıştım. Otizmli öğrencim olacaktı sınıfta, otizmli bir birey ile ilk defa tanışacaktım nasıl tanışmalıydım, nasıl iletişim kurmalıydım, nasıl dikkatini çekmeliydim bu sorular kafamı kurcalarken Emir'in olduğu sınıfın kapısına geldim derin bir nefes aldım, kapıyı tıklatıp içeri girdim" (Naz'ın Günlüğü, Kasım 2015).

Özel gereksinimli öğrencilerin, örgün eğitim sistemi içerisinde en yaygın şekilde (%70) yer aldığı kaynaştırma eğitimi, bir özel eğitim hizmet türü olarak özel gereksinime ihtiyaç duyan bireylerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması, akranlarıyla bir arada toplumla iç içe olması amacıyla 1983 yılında ülkemizde yürürlüğe girmiştir. Günümüzde okul öncesinden ortaöğretim seviyesine kadar neredeyse her okulda kaynaştırma eğitimi alan özel gereksinimli en az bir öğrenciye rastlamak mümkündür (ERG, 2016). Kaynaştırma eğitiminin amacı özel gereksinime ihtiyacı olan bireyi normal hale getirmek değil, ilgi ve yeteneklerini en iyi şekilde kullanarak toplum içine dahil edilmesini sağlamaktır (ERG, 2016; Eripek 2005; Kargın, 2007; Topçu ve Katılmış, 2013). Eğitimde ise bütünlük her öğrenci için öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci etkileşimleri sağlandığında mümkün olmakla birlikte, kaynaştırma eğitiminin olduğu ders ortamlarında kaynaştırma öğrencileri kapsayıcı eğitim, bilgi, çevre ve sosyal sistemlere erişebildiklerinde bu bütünlük sağlanmış olur. Kaynaştırma eğitiminin başarıya ulaşabilmesi için; öğretmenin alan bilgisi dışında özel eğitime ihtiyaç duyan bireye olumlu yaklaşması, onu kabul etmesi de gerekmektedir (ERG, 2016). Bunların yanı sıra okullarda öğrencilerin eğitimlerini sağlayan sınıf ve branş öğretmenlerinin özel eğitim ve kaynaştırma konusundaki eğitim düzeylerinin ise eksik kaldığı (ERG, 2016; Sadioğlu ve ark., 2013; Sarı ve Bozgeyikli, 2003), öğretmenlerin kendilerini kaynaştırma eğitimi konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, ortamda nasıl uyarlama yapacakları ve iletişim kurma konusunda yetersiz kaldıklarını, hizmet içi eğitime ve yardımcı desteğe ihtiyaçları olduğunu ortaya koymaktadır (Akçamete ve ark., 2003; Saraç ve Çolak, 2012; Kesiktaş, 2009).

Beden eğitimi literatürü de gerek deneyimli beden eğitimi öğretmenlerinin gerekse beden eğitimi öğretmen adaylarının kaynaştırma ortamlarında kendilerini güvenli hissetmediklerini, özel gereksinimli çocuklara öğretmeye hazır olmadıklarını ortaya koymaktadır (Coates ve Vickerman 2008; Karaçam ve Koca 2012, Melekoğlu 2013, Morley ve ark. 2005, Smith ve Green 2004, Vickerman ve Coates 2009). Öğretmenler özel gereksinimli öğrencilerin derse katılımlarından önce başarı, performans ve beceri üzerine odaklandıkları (Smith ve Green, 2004) gerçekçi olmayan hedefler belirledikleri (Smith ve Thomas, 2006) ve öğretmen eğitimi sürecinde özel gereksinimi olan öğrencilerle karşılaşacakları gerçek ortamlardan çok teoriye dayalı bilgiler edindikleri için, öğrencilere yardım etme konusunda çok hevesli olmalarına rağmen nasıl destek sağlayacaklarını bilmediklerini (Karaçam ve Koca 2012, Marley ve ark. 2005) ve öğrencilerin derse katılımını sağlamada zorlandıklarını belirtmişlerdir (Smith ve Green, 2004). Bu çalışma ile özel gereksinimi olan öğrencilere yönelik teorik bilgi edinilmesinin yanı sıra beden eğitimi dersinde öğretimin nasıl yapılması gerektiğini diğer paydaşlarla etkileşimde bulunarak öğrenme deneyimlerinin alan yazına katkı yapacağı düşünülmektedir.

Kuramsal Çerçeve

Lave ve Wenger (1991) ortaya koydukları durumlu öğrenme kuramında öğrenmenin günlük eylemlerin içinde normal rutininde gerçekleşmesi gerektiğini ve etkinliklerin, var olan bağlamın, kültürün içerisine yerleştirilerek kalıcı olacağını savunmuşlardır. Bu şekilde oluşturulan herhangi bir dış isteğe bağlı olmadan gerçekleşen öğrenmenin gerçek ortamda gerçek görevler üstlenerek ve sosyal deneyimler ve amaca yönelik etkinlikler ile yapılandırılması, elde edilecek bilginin de (Özen, 2012) kullanıldığı kültürün, bağlamın ve uygulamanın bir parçası olarak durumlu olması, öğrenilmiş olan bilginin de farklı durumlara transfer edilebilir olması gerektiği savunulmaktadır (Brown ve ark., 1989). Bu çalışmada da, özel gereksinimli olan bir öğrencinin beden eğitimi dersine aktif katılımının sağlamasında, öğretmen adayı olan Naz'ın okulun kültürü içinde, dersin planlamasında uyarlamalar yapması, öğrencisi ile ilgili olarak bağlamda öğrendiği bilgileri dersine transfer etmesi sürecindeki deneyimlerinden öğrenmesi sürecine odaklanılmıştır.

Öğrenmenin gerçekleşebilmesini sağlayan en önemli nokta etkileşimdir. Bireyler gerçek ortam-

larda yaşadıkları sorunları diğer bireylerle iş birliği yaparak çözümlemeli ve yapılandırmalıdır (Duffy ve ark., 1993). Yeni öğrenen birey çevresindeki insanlarla etkileşim içerisinde, uygulama yaparak ilerleyebilir ve deneyim sahibi olabilir (Lave, 1996). Belirli bir ortak amaç için bir arada iş birliği yapan bireylerin öğrenme toplulukları olduğunu ortaya koyan Lave ve Wenger (1991)'e göre, bu topluluklar öğrenilen konu ve öğrenme yolları üzerinde önemli etkiye sahiptir. Bu çalışma sürecinde Naz, Emir'in (özel gereksinimi olan öğrencisi) derse katılımını gerçekleştirmek için öğrencinin bağlamını oluşturan diğer paydaşlarla (öğrencinin yardımcı ablası, beden eğitimi öğretmeni, üniversitedeki danışmanı, beden eğitimi dersini beraber işlediği öğretmen adayı, öğrencinin sınıf arkadaşları) etkileşime geçmiştir. Her bir paydaş ile ortak amaçlarını gerçekleştirmek için farklı bilgi paylaşımları yapmıştır. Emir'in beden eğitimi öğretmeni ile; ders ortamındaki Emir ile ilgili deneyimlerini paylaşmış ve ders etkinliklerini hazırlarken bu bilgilerden yararlanmıştır. Emir'in yardımcı ablası ile Emir'in günlük rutinlerini paylaşarak okulda yaşadığı problemlerde müdahalede bulunmada birlikte hareket etmişlerdir. Seda (Beden eğitimi dersinde öğretmenlik yaptığı partneri) ile beden eğitimi dersinin planlama ve uygulama aşamalarında birlikte hareket etmiştir, Seda daha önceki deneyimlerinde özel gereksinimli öğrenciler ile çalıştığı için ondan alan bilgisi ve öğretim sürecine yönelik destek almıştır. Emir'in sınıf arkadaşları; Naz'ın ders anında Emir'in verdiği tepkiler konusunda ne yapması gerektiğine yönelik yardımcı olmuşlardır. Özellikle ilk haftalarda Emir'in problem davranışları ile ilk karşılaştığında ne yapması gerektiği konusunda kaygı yaşadığında sınıf arkadaşlarından destek almıştır. Üniversitedeki danışmanından ise; özel gereksinimli bireyler konusundaki teorik bilgi öğrenme ve ders uygulamalarından sonra yansıma yaparak geri bildirim alarak uygulamasını iyileştirmeyi öğrenmiştir. Böylelikle bütün paydaşlar Emir'i beden eğitimi dersine aktif katılımı amacı doğrultusunda Naz'ın öğrenme sürecini oluşturmuşlardır. Naz bu topluluk içerisinde ilk defa özel gereksinimi olan birey ile çalışan öğretmen adayı olarak acemi öğrenen rolü ile sürece başlarken, zaman içerisinde öğrencinin gerçek ortamı olan okul ortamında, diğer paydaşlarla oluşturduğu öğrenme topluluğundan aktif ve sürekli öğrenmesi ile meşru çevresel katılım sağlamıştır. Böylece öğretmen adayı olarak Naz'ın yeni deneyimler kazanmasında hem eski bilgilerini kullanılmış hem de içinde bulunduğu bağlam aracılığı ile yeni oluşan deneyimleri etkilenmiştir (Lave ve Wenger, 1991). Bu nedenle bir beden eğitimi öğretmen adayının sınıf ortamlarında özel gereksinimi olan öğrenciyi etkinliğe katabilmesi için onun deneyimlerinin ve gerçek ortamda sosyal çevrenin katkısının bilinmesinin önemli olduğunu düşünülmektedir. Meşru çevresel katılım öğrenmenin gerçekleşebileceği bir bağlam sağlamaktadır (Lave ve Wenger, 1991). Eğer öğretmen adayları hem üniversitede öğretim elemanları hem de uygulama okullarındaki beden eğitimi öğretmenleri tarafından desteklenirse özel gereksinimi olan öğrenciyi beden eğitimi derslerine dahil etme sürecini öğrenmede, fırsatlara erişiminin daha kolay olacağına inanılmaktadır.

Bu çalışma ile üniversitelerin programlarında yer alan Engelliler için Beden Eğitimi ve Spor dersinin uygulamalı bölümü ve Topluma Hizmet derslerinde beden eğitimi öğretmen adayının alan deneyimi kazanmaları için Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ile üniversite arasında iş birliğine yönelik öneri sunulabilir. Bununla birlikte, öğretmen merkezli yaklaşımlar ile yetişen öğretmen adaylarının karşılaştıkları en büyük problemlerden biri öğrenilenlerin gerçek hayatta kullanılamaması ve öğrencilerin edindikleri soyut bilgileri somut hâle dönüştürememesidir. Yapılandırmacı yaklaşım ışığında gelişen durumlu öğrenme kuramının temel amacı öğrencinin öğrendiği bilgileri farklı ortamlara taşıyabilmesi olduğu için (Clancey, 1995; Brown ve ark., 1989; Perkins, 1999;) geleneksel öğretim yöntemlerinden doğan sıkıntılara çözüm olabileceğine inanılmaktadır (Kılıç, 2004).

Buradan yola çıkarak bu çalışmanın amacı; bir öğretmen adayının ortaokul beden eğitimi dersinde kaynaştırma öğrencisinin derse aktif katılımını sağlama sürecindeki deneyimlerini keşfetmektir. Çalışmanın spesifik araştırma sorusu; ise öğretmen adayının özel gereksinimli öğrencisini beden eğitimi dersine aktif katılımını sağlamayı öğrenme sürecinde okul bağlamı ve kültürü içinde uygulamalarında ne tür stratejiler geliştirmiştir? şeklindedir.

MATERYAL VE METOT

Araştırma deseni*:* Araştırılan bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden örnek olay ile desenlenmiştir. Örnek olay; bir ya da birkaç duruma ilişkin etkenlerin bir bütün olarak gerçek ortamlarında (Yin, 1994) araştırılarak durumu nasıl etkiledikleri ve nasıl etkilendikleri üzerine derinlemesine bilgi

edinilmesini sağlayan nitel araştırma desenidir (Creswell, 2013). Buradan hareketle, bir öğretmen adayının özel gereksinimli öğrencisinin derslere aktif katılımını sağlamayı öğrenme süreci, örnek bir olay olarak ele alınmıştır. Bu süreçte öğretmen adayının; içinde bulunduğu bağlamda, özel gereksinimli öğrencinin derse katılımını oluşturan öğrenme ortamının paydaşlarıyla (özel gereksinimli öğrencinin yardımcı ablası, üniversitedeki alan uzmanı, özel gereksinimli öğrencinin sınıf arkadaşları, öğretmen adayının ders partneri) etkileşimi ile eğitim öğretim yarıyılı boyunca öğrenme deneyimlerinin keşfedilmesi bu çalışmanın hedefi olmuştur. Özel gereksinimli öğrencinin derse aktif katılımını sağlamada oluşturulan öğrenme topluluğu üyeleri katılımcılar bölümünde detaylıca açıklanmıştır. Holistik yaklaşım ile örnek olay, durumu içinde geliştiği çerçeve ile birlikte ele alınmıştır. Başka bir ifade ile araştırmacı, durum ile çevresinin ilişkisini ve etkileşimini dikkate almıştır.

Nitel araştırmanın özellikleri arasında genellemeyi amaç olarak görmediğini söyleyebiliriz. Örnek olay incelemesinde oluşan sosyal olgular içerisinde bulunduğu ortama göre şekillendiği için araştırma sonunda ulaşılan sonuçlar sadece bu ortam içerisinde bir anlam kazanır, başka ortamlara genelleme yapmak çok zordur. Olaylar doğal ortamı içinde en iyi şekilde anlaşılacağı için, doğal ortamı içinde değerlendirilmelidir. Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular, sadece örnek olay incelemesi konu olay birey (öğretmen adayı) için geçerli olup, bu bireyin ve onun çerçevesindeki kişilerin kişisel tecrübeleriyle sınırlandırılmıştır.

Araştırma Ortamı: Araştırma Ankara ilinin merkez ilçesine bağlı bir ortaokulda yapılmış olup 7. sınıfa devam eden bir sınıfın öğrencileri ve sınıfta kaynaştırma öğrencisi olarak bulunan otizmi olan bir öğrenci araştırmanın katılımcılarını oluşturmuştur. Ankara Merkez'de yer alan bir üniversitenin Spor Bilimleri Fakültesi'nde lisans eğitimi alan 2. Sınıf öğrencisi araştırmanın yürütücüsü olarak (ikinci yazar) süreci gerçekleştirmiştir. Araştırmanın gerçekleştiği okul karma eğitim verilen, her sınıfta 1 veya 2 öğrenci olmak üzere toplam 13 kaynaştırma öğrencisine sahip olan bir okuldur. Okulda beden eğitimi dersleri okulun bahçesinde işlenmekte olup bahçe zeminine çizilmiş olan futbol ve voleybol sahaları bulunmaktadır. Aynı zamanda boyalarla yerlere çizilmiş sek sek, tırtıl oyunu gibi oyunların alanları vardır. Okulda çok fazla tercih edilmemesine rağmen çok amaçlı küçük bir salon bulunmaktadır. Bu salon minder çalışmalarının olduğu zamanlarda ve soğuk kış aylarında kullanılmaktadır. Okuldaki programa göre haftada 2 saat her sınıf için beden eğitimi dersleri işlenmektedir. Araştırmanın gerçekleştiği 7. Sınıfın beden eğitimi derslerini yürütmek için derslere iki öğretmen adayı katılmıştır. Öğretmen adaylarından bir tanesi o hafta planlanan dersi işlerken diğeri kaynaştırma öğrencisinin derse katılımını sağlamak için kolaylaştırıcı rolünü üstlenmiştir. Araştırma haftada 2 ders saati (toplam 80 dakika) olmak üzere toplam 8 hafta boyunca devam etmiştir.

Katılımcılar: Bu çalışma bir beden eğitimi öğretmeni adayının engeli olan öğrenciye öğretim yapma sürecini bağlamı oluşturan diğer katılımcılarla etkileşimi sonucundaki sosyal deneyimleri ve içinde bulunduğu kültür, bağlamdan edindiği bilgiler doğrultusunda keşfetme üzerine kurulmuştur. Çalışmadaki bütün katılımcılar için takma isim kullanılmıştır.

Öğretmen adayı*: Naz,* Ankara Merkez'de yer alan bir üniversitenin Spor Bilimleri Fakültesi lisans eğitiminin 2. Yılını okumakta olan bir üniversite öğrencisidir. Üniversite eğitiminden önce lise düzeyinde çocuk gelişimi ve eğitimi bölümünden mezun olmuştur ve lise yıllarında 4-6 yaş grubu öğrenciler ile stajyer öğretmen olarak çalışma deneyimine sahip olmuştur. Lisans eğitimi boyunca 4-7 yaş grubu öğrencileri ile eğitmen olarak özel kurslarda çalışma deneyimleri olmasına rağmen engeli olan bireylerle çalışma konusunda bir deneyimi olmamıştır. Bu çalışmada Engelliler için beden eğitimi ve spor dersi kapsamında uygulama yapmaya gittiği okulun beden eğitimi derslerine öğretici olarak katılmış ve engeli olan öğrenci ile çalışma sürecini gerçekleştirmiştir.

Kaynaştırma öğrencisi*: Emir,* otizmi olan bir kaynaştırma öğrencisidir. Annesi okulun müdiresi olarak kaynaştırma eğitiminin Emir'in gelişimi için iyi geldiğini düşündüğünden dolayı kendi okulunda kaynaştırma eğitimi almasını sağlamıştır. Emir programındaki tüm derslerine sınıfı ile birlikte katılmakta olup sadece resim derslerini atölyede öğretmeni ile bireysel olarak yapmaktadır. Derslerde zaman zaman öfke nöbetleri geçirmektedir. Süreç boyunca beden eğitimi derslerine de diğer derslerde olduğu gibi yardımcı ablası ile birlikte girmiştir. Emir okul dışında haftanın 2 günü özel eğitim kurumuna giderek eğitim almaktadır.

Uygulama öğretmeni*:* 25 yıldır MEB'de öğretmen olarak çalışmaktadır. Okuldaki sınıflarının her birinde bir kaynaştırma öğrencisi vardır. Derslerini öğretmen merkezli işlediğini belirtmekle birlikte yeniliklere açık, yeni yöntemler denemeyi seven, öğrenmeye hevesli bir öğretmendir. Sınıflarında yaşadığı en büyük sorun kaynaştırma öğrencilerini derse nasıl katacağını bilememesidir. Uygulama öğretmeni, Naz'ın Emir'e derslerde yardımcı olmasını istemiştir ve dersin işlenişi ile ilgili Naz'a ve diğer öğretmen adayına derslerde malzemelerin sağlanması, öğretmen adaylarına geri bildirim verilmesi, kaynaştırma öğrencisi hakkında Naz'a bilgi verme konularında destek olmuştur.

Emir'in yardımcı ablası: Emir ile çalışmasını annesi istemiştir. Çünkü özel eğitim bölümü öğrencilerinin tam zamanlı olarak Emir ile ilgilenememesi ve kısa sürede ayrılmaları Emir'in annesini böyle bir çözüm yoluna itmiştir. Emir'in bakıcısı bu konuda eğitimli olmamakla birlikte iyi bir gözlemci olup Emir'i çok iyi tanımaktadır. Emir'le okul derslere girmekle birlikte okul dışında da Emir'e günlük yaşama dahil olması konusunda yardımcı olmaktadır. Naz'a Emir'le doğrudan iletişim kurmasında en büyük yardımcıdır. Emir'in özelliklerini Naz'a anlatmıştır. Problem anlarında ne yapması nasıl davranması konusunda yardımcı olmuştur.

Alan Uzmanı(Danışman): Yedi yıl MEB'de öğretmenlik deneyimi olmakla birlikte 18 üniversitede öğretim üyeliği görevinde bulunan ve beden eğitimi öğretimi ve öğretmen eğitimi üzerine çalışmaları ve yayınları olan akademisyendir. On altı yıldır üniversitede engelliler için beden eğitimi derslerine girmektedir. Engelliler ile ilgili birçok araştırması bulunmaktadır. Otizm ile ilgili spor okulu koordinatörlüğü deneyimi bulunmaktadır. Alan uzmanı, Naz'ın Fakültede aldığı özel eğitim dersinin öğretim üyesidir. Naz teorik olarak fakültede engellilere yönelik özel eğitim dersi alırken, valilikten izin alınarak gidilen okulun kaynaştırma derslerinde beden eğitimi öğretmenine derslerde kaynaştırma öğrencisine yardımcı olmuştur. Naz her derse girmeden ders planını alan uzmanına yollamıştır ve onay almış, işlediği her ders sonunda ise yaşadığı dersle ilgili video görüntüleri ve mail ile o günün yansımasını yaparak ve yaşadığı sorunları danışmanı ile paylaşmıştır. Bütün yansımalar sonucunda da yeni haftanın ders içeriği birlikte planlanmıştır.

Emir'in sınıf arkadaşları: 7.sınıfı oluşturan öğrenciler (toplamda 28 öğrenci) sınıflarında bulunan 2 tane kaynaştırma öğrencilerinin bireysel özelliklerini bilmektedirler ve Naz'a bu çalışmada katılımcı olan Emir'in neleri sevmediğini, gün içinde neler yaptıklarını paylaşarak yardımcı olmuşlardır. Emir'i ders sürecine dahil etme konusunda tüm sınıf öğrencileri Naz'a yardımcı olarak kendi deneyimlerini paylaşmış, Naz'ın ilk defa karşılaştığı durumlarda nasıl davranılması gerektiği konusunda örnek olmuşlardır.

Naz ile birlikte beden eğitimi dersini işleyen öğretmen adayı ortağı Seda: Naz ile aynı üniversitede aynı sınıfta okumakta olan bir üniversite öğrencisidir. Üniversite eğitiminden önce 1 yıl yardımcı abla olarak Ordu ilinde bulunan bir özel eğitim kurumunda çalışmıştır. Naz'ın ortağı olarak süreçte yer alarak Beden eğitimi derslerini Seda işlemiştir.

Araştırmacı rolü: Araştırmacılardan Naz'ın çalışmadaki rolü, özel gereksinimi olan öğrenci ile öğretimi gerçekleştirmek ve bunu gerçek ortamında, sosyal bağlam ile etkileşime girerek gerçekleştirmek olmuştur. Öğretmen adayının lise düzeyinde çocuk gelişimi alanında eğitim alması çocuklar ile iletişim kurmasını kolaylaştırmış aynı zamanda gelişim düzeylerini bilmesi ve program dersi almış olması ders planlarını hazırlamasına yardımcı olmuştur. Daha önce hareket eğitim modelini 4-7 yaş grubuna uygulamış ve burada ders eğitmeni aynı zamanda araştırmacı rolünü üstlenmiştir (Kılınç ve Alagül, 2015). Diğer araştırmacılar süreçte teorik bilgi desteği, işlenen derslerin video kayıtlarını izleyerek geri bildirimler vermek ve yeni planların oluşturulmasında kolaylaştırıcı rolü ile yer almıştır. Alan uzmanı rolündeki araştırmacı uzun yıllar engeli olan bireyler ve beden eğitimi, fiziksel aktivitede yer almaları ve nitel araştırma üzerine deneyimleri olmuştur.

Araştırma süreci*:* Araştırmaya ortaokulun 7. Sınıflarından biri olan 28 kişilik öğrenciden oluşan sınıfın tamamı katılırken, araştırma odağını bu sınıftaki kaynaştırma öğrencilerinde bir tanesi (Emir) oluşturmuştur. Araştırma toplam 8 hafta sürmüştür. Dersler haftada 2 ders saati (80 dakika) olarak işlenmiştir. Derslerde 2 öğretmen adayı bulunmuştur. Öğretmen adaylarından biri sınıfın bütününe beden eğitimi dersini işlerken, araştırmanın katılımcısı olan öğretmen adayı Naz, kaynaştırma öğrencisini ders etkinliklerine katma sürecinde öğreten ve kolaylaştırıcı rolünü üstlenmiştir. Öğretmen adayları tarafından hazırlanan ders planları ve

kaynaştırma öğrencisini derse katmak için uygulanacak stratejiler ders öncesinde fakültedeki danışmana gönderilip onay alındıktan sonra kullanılmıştır. Emir'in yardımcı ablası Emir'i derse bıraktıktan sonra Emir'i uzaktan izlemekte ve öfke nöbetleri gibi durumlarda Emir'i sakinleştirmek için ders ortamına dâhil olmuştur. İlk haftalarda dersin tamamında ders ortamının yakınında bulunmuştur. Beden eğitimi öğretmeni ise, derste gözlemci olarak yer almış, öğretmen adayları sınıf hâkimiyetini sağlamakta zorlandıkları zaman öğrencilere müdahale etmiştir. Fakültedeki danışman ile her ders sonrasında iletişim kurularak ders hakkında yansımalar verilmiş ve geri bildirim alınmıştır. Ders sürecinde yaşanan sorunlara çözüm yolları aranarak bir sonraki dersin planlaması yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları*:* Araştırmanın verileri; araştırmacı günlüğü, araştırmacı ders sonrası yansımaları ve alan uzmanı ile yapılan haftalık toplantı kayıtları ile toplanmıştır. Araştırmacı günlüğü; araştırma süresince okulda olduğu zamanlardaki ders içi ve ders dışında geçen olayları ve yansımalarını yazmak için kullanılmıştır. Günlüğe yazılan duygu ve düşünceler, olaylar ve yorumlar araştırmanın verilerini oluşturmuştur. Araştırmacı ders sonrası yansımaları; her ders sonrasında ders planına tekrar gözden geçirilerek "bugün derste ne yaptım? Amacıma ne kadar ulaştım? Bir sonraki derste ne yapmalıyım?" soruları yanıtlanmış ve yanıtlar alan uzmanı ile paylaşılmıştır. Alan uzmanı ile haftalık yansıma toplantıları; her hafta ders işlendikten sonra fakültede gerçekleştirilmiştir. Haftanın değerlendirmesi ve bir sonraki hafta işlenecek konular ve izlenecek stratejilere odaklanılmıştır.

Verilerin analizi*:* İçerik analizi ile tümevarımsal yaklaşımla gerçekleşmiştir. Katılımcılar ile yapılan görüşmelere ait ses dosyalarının dökümü yapılmış ve oluşturulan metin dosyaları bilgisayar ortamına geçirilmiştir. Görüşmelerin dökümü, etkinlik yansımaları, birden çok kez okunarak anlamlı kodlar çıkarılmıştır. Kodlar daha sonra bir seviye içinde ve düzeyleri arasında kodların özelliklerini karşılaştırarak kategoriye ayrılmıştır. Tüm ortaya çıkan kategoriler özellikleri ve boyutları açısından tarif edilmiştir (Glaser ve Strauss, 1967). Yapılan analizler sonucunda "yardımları olmadan olmazdı", "Deneyerek, deneyimleyerek problemler çözülüyor" temaları ortaya çıkmıştır.

Güvenirlik*:* Veri güvenirliği şu yollarla sağlanmıştır; veri üçlemesi (Patton, 2002), uzun süreli etkileşim ve aktarılabilirlik (Lincoln ve Guba, 1985), uzman incelemesi (Creswell, 2003) ile sağlanmıştır. Veri üçlemesi ile veriler araştırmacı günlüğü, araştırmacı ders sonrası yansımaları, araştırmacı alan uzmanı yapılan haftalık toplantı kayıtları ile birden çok yöntem ile toplanmıştır (Houser, 2015; Streubert ve Carpenter, 2011). Veri çeşitlemesi ile farklı çevreden farklı zamanlarda veriler toplanmıştır (Patton, 2002). Çalışmada uzman, araştırmanın deseninden toplanan verilere, bunların analizine ve sonuçların yazımına kadar olan süreçlere eleştirel bir gözle bakmış ve araştırmacıya geri bildirimde bulunmuş, araştırmada yer alan diğer yazar süreç boyunca toplanan verilerin ve analizlerini gözden geçirmiş ve geri bildirimler vermiştir. Bu araştırma sonuçlarının engeli olan öğrencilerle çalışma yapacak araştırmacılara, öğretmen eğitimi sürecinde engeli olan öğrencilere gerçek ortamlarında öğretim yapma fırsatı sağlanması için aktarılabilir bir çalışmadır.

BULGULAR

Bu çalışmanın amacı; bir öğretmen adayının ortaokul beden eğitimi dersinde kaynaştırma öğrencisinin derse aktif katılımını sağlama sürecindeki deneyimlerini keşfetmektir. Öğretmen adayının süreç boyunca kaynaştırma öğrencisinin beden eğitimi derslerine aktif katılmasını sağlarken karşılaştığı problemleri ve bunları nasıl çözdüğünü ortaya koyan çalışmada şu temalara ulaşılmıştır: "yardımları olmadan olmazdı", "Deneyerek, deneyimleyerek problemler çözülüyor". Her iki temada da öğretmen adayının yeni öğrenen birey olarak öğrenme topluluklarına meşru çevresel katılım sağlaması ile uygulamalara katılarak bilgi edinme deneyimleri ortaya konmuştur.

Yardımları olmadan olmazdı

Acemi öğrenenler, öğrenme topluluklarında kendilerinden daha deneyimli üyelerden çıraklık yoluyla bilgi ve davranışları alarak öğrenmenin merkezine inerek var oldukları kültürde daha aktif ve katılımcı rolü üstlendiklerinden durumlu öğrenmede sosyal bağlam son derece önemlidir (Lave, 1996). Naz, Emir'in rutin yaşantısı ve onunla iletişim konusundaki bilgileri Emir'in ablası, Emir'in sınıf arkadaşlarından almıştır. Bu paydaşların rolü,

sadece Emir'in günlük rutinlerinde sorun yaşandığında ya da alışkanlıklarından farklı durumlar oluştuğunda Naz'a geri bildirim verme ve kolaylaştırıcı olarak gerçekleşmiştir. Diğer taraftan, alan uzmanından ise derste karşılaştığı problemlerin çözümüne yönelik bilgileri, uygulama öğretmeninden ders başında ve sonunda Emir ile ders içinde kuracağı iletişim konusundaki bilgileri, diğer beden eğitimi öğretmen adayının gözlemlerinden ise derste Emir ile olan öğretim sürecine yönelik bilgi ve yansıma edindiği için bu paydaşlar Naz'ın çıraklık yoluyla bilgi aldığı sosyal çevreyi oluşturmuşlardır (Vescio ve ark., 2008). Çünkü bu kişiler Naz'ın her ders sonunda süreci yansıtarak problemleri çözme, öğretim sürecini iyileştirme konularında yansıma yaparak etkileşimde bulunduğu topluluğu oluşturmuşlardır.

> *"Yardımcı ablası Emir'in eşofman giydiği zaman gezmeye gittiğini düşündüğünü söyledi, bu yüzden eşofman giymiyormuş. "(Naz'ın alan notu, Aralık 2015).*

> *"Uygulama öğretmeni ile sohbet ederken Emir'in gürültü ortamlardan hoşlanmadığı sınıfta çok fazla gürültü olduğu zamanlar dersten kaçtığını söyledi." (Naz'ın alan notu, Kasım 2015).*

> *"Emir'in sınıf arkadaşları Emir'in beden eğitimi dersinde sürekli kulaklarını kapatarak geldiğini sonrada dersten gittiğini anlattılar" (Naz'ın günlüğü, Kasım 2015).*

> *"Öğretim elemanı Emir'e ders öncesi bilgilendirme yapmamı söyledi, derste ne işleyeceğimi anlatmamı ve birkaç küçük alıştırma ile onu derse hazırlamamı istedi. Emir'in uygulayacağı beceriyi ilk defa sınıfta görmemesi gerektiğini söyledi." (Naz'ın günlüğü, Kasım 2015).*

Naz ile diğer öğretmen adayı Seda, süreç boyunca okula olmaları gereken ders saatinden daha erken gitmişlerdir. Naz'ın amacı, özellikle Emir ile daha fazla zaman geçirmek olduğundan ders başlamadan önce teneffüs zamanlarında Emir'in rutinlerini öğrenme ve Seda ile bu rutinler doğrultusunda nasıl davranması gerektiği üzerine tartışmalar yaparak iletişim stratejileri belirmeye çalışmıştır. Bu noktada engeli olan öğrenci ile çalışma deneyimi olan Seda'nın davranışları Naz'a yol gösterici olduğu şu sözlerle belirtilmiştir:

> *"….Emir bana bir oyun öğretti. Avucumun içine parmaklarıyla vuruyor ve sonra kendi avucunu açıyor elime kaç defa dokunduysa ben de o kadar dokundum elime çok hızlı vurmaya başladı canımın acıdığını daha yavaş vurmasını söyledim oynamayı bıraktı tekrar oynamak istemedi. Aynı oyunu Seda ile de oynamıştı. Seda, Emir eline sert şekilde vurduğunda kendisi vuruş şeklini değiştirmişti, avucuna iki yaparak, yumruk yaparak ve şiddetini değiştirerek gibi. Emir'de Seda'nın yaptıklarının aynısını yapmıştı. Ve böylece oyunu bırakmadan devam etmişlerdi. Bundan sonrası için bana ipucu olmuştu…" (Naz'ın günlüğü, Kasım 2015).*

Mesleki gelişimde; öğrenme topluluklarına katılım aracılığıyla öğretmenler bir yandan birbirleri ile etkileşimde bulunarak uygulamalarını iyileştirme, problemlerini çözme olanağını bulurlarken diğer yandan da öğrencilerdeki değişimleri görmeleri uygulamalarını değiştirmeleri, yeni yöntemler denemeleri için cesaretlendirici olmaktadır (Hunuk ve ark., 2013). Bu çalışmada da Emir'in beden eğitimi derslerine aktif katılım sürecinde Naz; diğer paydaşlar olan beden eğitimi öğretmeni, öğretmen adayı ve alan uzmanı ile karşılıklı fikir alışverişinde bulunarak, sorular sorarak öğrenme sürecinden zamanla daha aktif rol almış, Emir'deki süreç içindeki değişimi gördükçe derse aktif katılımını sağlama konusunda yenilikleri denemeye devam etmiştir.

Deneyerek, deneyimleyerek problemler çözülüyor

Durumlu öğrenme kuramına göre, bilgi durumludur ve kullanıldığı kültürün, bağlamın ve uygulamanın bir parçasıdır (Lave ve Wenger, 1991). Öğretmen adayı Naz, bu çalışma başlayana kadar lisans eğitimindeki teorik dersler aracılığıyla engeli olan bireyler konusunda bilgi sahibi olmasına rağmen, okul ortamında Emir'in davranışları ile karşılaştığında panik yaşayarak ne yapacağını bilememiştir. Böyle zamanlarda Emir'in okul içindeki yaşantılarındaki problemleri çözmede bulundukları sınıfın kültürü Naz'ın bilgiyi kullanmasında çok yardımcı olmuştur. Örneğin, sınıf arkadaşlarının Emir'in öfke nöbeti esnasındaki sakin davranışlarını gözleyerek kendisini sakinleştirmiştir ve ne yapması gerektiğini öğrenmiştir. İlk Emir'in öfke nöbeti ile karşılaştığı anı, günlüğünde şu şekilde yansıtmıştır:

"Emir ilk bağırmaya başladığında şok geçirdim ve hiç harekete edemedim, tepki de veremedim. O anda bir arkadaşı Emir'in yanına gelip sakin bir ses tonu ile" Emir tamam hadi gel içeri gidelim" dediğinde Emir onunla birlikte sınıfın içine tekrar geldi. İzlediğim olayda arkadaşı da Emir'de her zamanki rutin bir durumla karşılaşmış gibiydi çünkü hem arkadaşı sakin bir ses tonu ile konuşmuş ve hemen müdahalede bulunmuştu hem de Emir arkadaşının sözlerini ve davranışlarını hiç yadırgamamış ne istedilerse hemen yapmıştı. Birbirlerinin bu tavırlarına alışık oldukları çok aşikârdı onların sakin davranması beni azda olsa rahatlattı. Öfke anında akranı onu sakinleştirmeye çalıştığını ve bunu sonraki durumlarda benim yapmam gerektiğini kendime not olarak kayıt ettim" (Naz'ın Günlüğü, Aralık 2015).

Naz ve Seda her ders için alan uzmanından aldıkları yönlendirme ile ders planlarını hazırlayıp, sınıf yönetiminde bütün öğrenciler için hangi stratejileri kullanacaklarını kararlaştırıp derslerini işlemelerine rağmen, Naz karşılaştığı problemleri o andaki duruma göre hareket ederek çözebilmiştir:

".....Nazan: Emir ile bugün en zorlandığım konu aniden fırladı okulun içine kaçtı ne yapacağımı şaşırdım, ablası da yoktu bahçede arkasından gittim bende.

Alan uzmanı: sınıftakiler ne yaptı?

Naz: oyunlarını oynamaya devam ettiler.

Alan uzmanı: sınıf arkadaşlarını gözlemle Emir'i en iyi tanıyanlardan biridir onlar. Panikleyecek durum olsa önce onlar tepki verirdi. Demek ki başka zamanlarda da tekrarlanan bir durummuş. Ama bu durumla ilk kez karşılaştığın için başta arkasından gitmek iyi olmuş" (Alan uzmanı ile ders sonu görüşme).

"Ayla öğretmen, Emir'in sınıftan kaçtığında paniklememem gerektiğini gürültüye ilk tepkisinin bu olduğunu söyledi. Bunu öğrendikten sonra Emir'in bu davranışlarının nedenini öğrenmiş oldum ve sonraki derslerde gürültü ortamlara hazırdım…" (Naz'ın günlüğü, Aralık,2015).

"Emir arkadaşları sunum yaparken bir anda "Mehmet Akif Ersoy ne demiş biliyor musunuz!" diye bağırdı ne yapacağımı şaşırmıştım bir anda, yanına giderek "Şu an arkadaşların sunum yapıyor daha sonra Mehmet Akif Ersoy ne demiş söylersin "dedim tamam diyerek yerine oturdu.

Naz, Emir'in derse katılımını sağlamak için öncelikle onun en büyük problemi olan gürültüye rahatsızlığını okul kültürü ve bağlamla bilgisini birleştirerek çözmüştür. Bir sonraki aşamada dersteki etkinliklere katılımda yaşadığı problemleri de uygulamalarda denediği çözümlerden elde ettiği bilgilerle gerçekleştirdiğini şu şekilde belirtmiştir:

"*İkinci ders sınıfa geldi etkinliğe katılalım mı diye sordum evet dedi elini uzattı sıraya geçtik elleriyle kulaklarını kapattı sürekli çemberin içine girdi ikincisini atmasını söyledim fakat o kendi bulduğu oyunu oynamaya başladı bir anda çemberi çevirip izledi." (Naz'ın Günlüğü, Aralık 2015).*

"*Emir yönergeleri rahatlıkla alıyor ipucu vermem yetiyor bazı çalışmalarda, sonrasında çemberi çevirerek kendisine yeni bir oyun oluşturdu çemberin düşmesini izledi çevirdikten sonra kendi kurduğu bu oyunun içerisine dâhil oldum bende, bana yuvarlamasını istedim bana doğru yuvarladı ben ona doğru yuvarladım tutmasını istedim benimle oyun oynamak hoşuna gitti." (Naz'ın yansımaları, Aralık 2015).*

"Derste etkinlikleri yapması için onu zorlama. İstediği zaman katılacaktır. Belki sınıfı gözlüyordur. Üzerine düşersen derse katılımını geciktirebilirsin" (Naz, Alan uzmanı ile ders sonu görüşme, Aralık,2015).

"Emir'i bugün derse tutmayı başarabilmiştik. Dikkatini etkinliği renkli çemberlerle "köprü etkinliğini" yaptırarak ve emir kipi ile "Emir çemberin içine sıçra" şeklinde kullandığımız yönergelerle çektiğimiz anda derste kalmasını sağlamıştık. Renkli materyal kullanma bilgisi ve emir kipi kullanma bilgisi bize özel eğitim dersinde verilseydi sıradan bir bilgi olacaktı belki, ama şu an bu bilgiyi deneyerek bulmamız bizi çok mutlu etmişti." (Naz'ın Günlüğü, Aralık 2015).

Böylelikle Naz, öncelikle Emir ile iletişimini devam ettirerek ders içindeki etkinliklerine katılımda Emir ilk yönergeleri almayınca öncelikle onun

yaptığı etkinliklere kendi katılmayı denemiş, sonrasında derse girmeden Emir'i yapılacaklar hakkında bilgilendirerek etkinliklere katılımını sağlamıştır. Böylece Naz, Emir'in kendi korkularını çözmesinde ve kendi yaşadığı tedirginliklerden kurtulmada aslında devamlılığı olan iletişim kurarak ve etkinliklere katılımında ne yapması gerektiğini uygulamalar gerçekleşirken denediği çözümlerle bulmuştur.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Öğretmen adaylarının meşru çevresel katılımcı olarak yaşadıkları deneyimler ve içinde bulundukları sosyal bağlam ile etkileşimleri (Lave ve Wenger, 1991), onların öğretim sürecinde yeterli bilgiye sahip olmalarında destek olmakta ve uyarlama yapmada ihtiyaç duydukları desteği elde etmelerine imkân sağlamaktadır. Buna bağlı olarak, öğretmen adaylarının meşru çevresel katılımı deneyimlemelerinin sürecini keşfetmek önemli olmaktadır.

Bu yüzden bu çalışmanın amacı; bir öğretmen adayının ortaokul beden eğitimi dersinde kaynaştırma öğrencisinin derse aktif katılımını sağlama sürecindeki deneyimlerini keşfetme olmuştur. Özellikle, öğretmen adayının engeli olan öğrencinin gerçek ortamına meşru çevresel katılımını Lave ve Wenger'in durumlu öğrenme (1991) çerçevesini kullanarak araştırılan bu süreç sonucunda "yardımları olmadan olmazdı", "Deneyerek, deneyimleyerek problemler çözülüyor" temaları ortaya çıkmıştır.

Emir'in derse katılımını hedefleyen öğrenme topluluğunun üyelerinden yardımcı abla, Emir'in karakteristik özellikleri (nelere sinirlendiği, sevdiği, sevmediği zaman zaman da davranışlarının ne anlama geldiği) konusunda yardım etmiş; sınıf arkadaşları, okulda neler yaptığı, diğer derslerde olan durumu hakkında detaylı bilgi vermiş; uygulama öğretmeni, Emir hakkında ders sürecine yönelik bilgiler vermiş ve ders sonunda ders hakkında yaşananları Naz ile düzenli olarak tartışmış; alan uzmanı ise, Emir'in derse ve etkinliklere aktif katılımına yönelik sorunlarda Naz'ın bulduğu çözümleri onunla tartışmış ve yönlendirmeler yapmıştır. Böylelikle Naz öğrenen birey olarak uzman ya da kendinden daha deneyimli olanlar tarafından desteklenmiştir (Lave, 1996). Bu bulgu; acemi öğrenenlerin daha deneyimli bir eğitimciden alınan geri bildirimler ile öğrenme sürecini kolaylaştırdığına yönelik diğer çalışma bulguları ile (Henson, 2003; Standal ve Jerpersen, 2008; Tudge, 1990) paralellik göstermiştir.

Otizmli öğrencilere bir derse başlamadan önce etkinlik hakkında bilgi verilmesi öğrencinin aldığı yönergeleri daha çabuk yerine getirmesini sağlamaktadır. Otizmli öğrenci birçok beceriyi bildiği halde öğretmeninden sözel ipucu, model olma ve jest-mimik ipucu gelmediği zaman beceriyi uygulamadıkları görülmüştür (McClannahan ve Krantz, 2010). Şimdiki çalışmada da Naz ikinci dersten itibaren erken gelip ders öncesi Emir'in bakıcısı ile olan iletişimi gözleyip oyunlarına dâhil olmuş, oyunlar içinde Emir'e yönergeler vermeye başlamış ve bunu ders içine transfer etmeyi denemiş ve Emir'in bütün etkinliklere katılımını sağlamıştır.

Naz, özel gereksinimi olan öğrenci ile çalışmayı öğrenme sürecindeki alan bilgisini arttırmada etkileşime girdiği sosyal çevresi, içinde olduğu bağlam, kültür ve uygulama etkili olmuştur. Öğrenme topluluklarına dahil olan bireylerin alan bilgilerinin arttığını ortaya koyan (Hunuk ve ark., 2013; Vescio ve ark, 2008), sosyal çevre ile etkileşim aracılığıyla problemlerin çözümünü ortaya koyan (Standal ve Jerpersen, 2008) daha önceki çalışmalarla benzer sonuçlar olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak; bu çalışma, beden eğitimi öğretmen adayının deneyimleri aracılığı ile, sosyal çevrenin özel gereksinimi olan öğrencinin derse katılımı konusunda öğretmen adayı ile etkileşim kurmasında ve desteğin nasıl olması gerektiği hususunda ip uçları vermektedir. Beden eğitimi öğretmen adayı süreç içerisinde özel gereksinimi olan öğrenci konusunda kendisinden daha deneyimli olan herkesi öğrenmesi konusunda destek olarak görmüştür. Sınıf ortamında sorunları çözerken ortaya çıkan bilgilerin üniversitede öğrendiği teorik derslerdeki bilgilerin farkına varmıştır.

Öğretmen eğitimi sürecindeki uygulamalı derslerin gerçek ortamlarda verilmesi, öğretmen adaylarının sorunları gerçek ortamda çözmesi, problemlerle baş edebilmeyi mesleğe başlamadan öğrenmesi, böylece sorunun çözümünde sosyal çevreden nasıl yararlanacağı konusunda erken deneyimlemesine fırsat sağlayacak, öğrenme ortamında bulunan acemi öğrenen rolündeki öğretmen adaylarının öğrenme sürecini kolaylaştıracaktır.

KAYNAKLAR

1. **Akçamete G, Gürgür H, Kış A, Kayaoğlu H** (2003): *Kaynaştırma programlarına yerleştirilmiş öğrencilerin okuma yazma güçlükleri.* 12. Ulusal Özel Eğitim Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Ankara.
2. **Brown JS, Collins A, Duguid P** (1989): *Situated cognition and the culture of learning.* Educational researcher, **18**, 32-42.
3. **Clancey WJ** (1995): A tutorial on situated learning. Proceedings of the International Conference on Computers and Education, Taiwan. 49-70. In: Self, J (Ed), VA: AACE, Charlottesville.
4. **Coates, J, Vickerman P** (2008): *Let the children have their say: A review of children with special educational needs experiences of physical education.* Support for Learning, **23**, 168–75.
5. **Creswell JW** (2003): Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (2nd ed). Sage Publications, Thousand Oaks.
6. **Creswell JW** (2013): Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches. Sage publications, Thousand Oaks.
7. **Duffy TM, Lowyck J, Jonassen DH** (1993): Designing Environments for Constructive Learning. Springer-Verlag, Berlin.
8. **Eğitim Reform Girişimi (ERG)** (2016): *Engeli olan çocukların Türkiye'de eğitime erişimi: Durum analizi ve öneriler.* Eğitim Reform Girişimi Araştırma Raporu, http://www.egitimreformugirisimi.org/sites/www.egitimreformugirisimi.org/files/160822_UnicefOzelGereksinimliRaporTR.web.pdf (10 Ocak 2017)
9. **Eripek S** (2005): *Özel gereksinimi olan çocuklar ve özel eğitim.* Standart, Ekonomik ve Teknik Dergisi, **44**. 525, 14-19.
10. **Glaser B, Strauss AL** (1967): The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research. Wiedenfeld and Nicholson, London.
11. **Henson KT** (2003): *Foundations for learner-centered educational*: A knowledge base. Education, **124(1)**, 5-16
12. **Houser J (2015):** Nursing research: reading, using, and creating evidence. (3rd ed). Jones ve Bartlett Learning, Burlington.
13. **Hunuk D, Ince ML, Tannehill D** (2013): *Developing teachers' health-related fitness knowledge through a community of practice: Impact on student learning*. European Physical Education Review, **19(1),** 3-20.
14. **Karaçam MŞ, Koca C** (2012). *Beden eğitimi öğretmen adaylarının çokkültürlülük farkındalıkları.* Spor Bilimleri Dergisi, **23(3),** 89-103.
15. **Kargın T** (2007): *Baş Makale: Eğitsel Değerlendirme ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı.* Özel Eğitim Dergisi*,* **8(1)**, 1-13.
16. **Kesiktas AD** (2009): *Early Childhood Special Education for children with visualiImpairments: Problems and solutions*. Educational Sciences: Theory and Practice, **9(2)**, 823-832.
17. **Kılıç E** (2004): *Durumlu öğrenme kuramının eğitimdeki yeri ve önemi*. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, **24(3)**, 307-320.
18. **Kılınç N, Alagül Ö** (2015): *Öğrenerek öğretiyorum: Hareket Eğitim modelini öğretmeyi öğrenme süreci.* V. Beden Eğitimi Öğretiminde Yeni ve Yaratıcı Yaklaşımlar Sempozyumu, ODTÜ, Ankara.
19. **Lave J** (1996): *Teaching, as learning, in practice*. Mind, culture, and activity, **3(3),** 149-164.
20. **Lave J, Wenger E** (1991): Situated Learning: Legitimate Peripheral Practice. Cambridge University Press, Cambridge.
21. **Lincoln YS, Guba EG** (1985): Naturalistic inquiry. Beverly Hills, CA: Sage.
22. **McClannahan LE, Krantz PJ** (2010): *Otizmli çocukların eğitiminde etkinlik çizelgelerinin kullanımı.* (Çev. B.Birkan) Sistem Yayıncılık, İstanbul.
23. **Melekoğlu MA** (2013): *Özel gereksinimli öğrencilerle yürütülen etkileşim projesinin genel eğitim öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik olumlu tutum ve farkındalık geliştirmeleri Uüzerindeki etkilerinin belirlenmesi*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, **13(2),** 1053-1077.
24. **Morley D, Bailey R, Tan J, Cooke B** (2005): *Inclusive physical education: Teachers' views of teaching children with special educational needs and disabilities in physical education.* European Physical Education Review, **11**, 84-107
25. **Özen A**. (2012): Özel gereksinimli bireyler. E. Tekin-İftar (Editör). Özel gereksinimli bireyler ve bakım hizmetleri (2-21). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim fakültesi Yayınları.
26. **Patton MQ** (2002): Qualitative Research & Evaluation Methods (3rd ed). CA: Sage Publication, Thousand Oaks.

27. **Perkins DN** (1999): *The Many Faces of Constructivısm*. Educational Leadership, **57(2),** 354–371.
28. **Sadioğlu Ö, Bilgin A, Batu S, ve ark (2013)**: *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin sorunları, beklentileri ve önerileri.* Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, **13(3),** 1743-1765.
29. **Saraç T, Çolak A** (2012): *Kaynaştırma uygulamaları sürecinde ilköğretim sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüş ve önerileri.* Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(1).
30. **Sarı H, Bozgeyikli H** (2003): *Öğretmen adaylarının özel eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi: karşılaştırmalı bir araştırma.* Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, **9**, 183-203.
31. **Smith A, Green K** (2004): *Including pupils with special educational needs in secondary school physical education: A sociological analysis of teachers' views.* British Journal of Sociology of Education, **25**, 593–608.
32. **Smith A, Thomas N** (2006): *Including pupils with special educational needs and disabilities in national curriculum physical education: A brief review.* European Journal of Special Needs Education, **21**, 69–83.
33. **Standal QF, Jespersen E** (2008): *Peers as Resources for Learning: A Situated Learning Approach to Adapted Physical Activity in Rehabilitation*. Adapted Physical Activity Quarterly, **25**, 208-227
34. **Streubert HJ, Carpenter DR** (2011): Qualitative research in nursing. Lippincott Williams ve Wilkins (5. ed), Philadelphia.
35. **Topçu E, Katılmış A** (2013): *Yarı Zamanlı Kaynaştırma Eğitimi Alan Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Düşünceleri.* Sakarya University Journal of Education, 3(3), 48-81
36. **Tudge J** (1990): *Vygotsky, the zone of proximal development, and peer collaboration: Implications for classroom practice.* Vygotsky and education: Instructional implications applications of sociohistorical psychology. 155-174. In: L C Moll (Ed), Cambridge University Press, Cambridge.
37. **Vescio V, Ross D, Adams A** (2008): A review of research on the impact of professional learning communities on teaching practice and student learning. Teaching and Teacher Education, **24**, 80–91.
38. **Vickerman P, Coates J** (2009): *Trainee and recently qualified physical education teachers perspectives on including children with special educational needs.* Physical Education and Sport Pedagogy, **14**, 137–53
39. **Yin RK** (1994): Case study research design and methods. SAGE Publications.